

taris van de L.A.D.; van de zijde van het Gewestelijk Arbeidsbureau Amsterdam (tevens te dezer zake optredend als centraal punt in den lande) door de heer J. VAN GEENE, chef van de sectie Hoger Personeel.

In den regel zullen artsen die een werkkring in dienstverband wensen of van werkkring wensen te veranderen, door beide functionarissen in eerste instantie worden ontvangen op het adres Keizersgracht 327 te Amsterdam. Blijkt bij een dergelijk bezoek dat er bemiddeling wordt gewenst, dan neemt de vertegenwoordiger van het Gewestelijk Arbeidsbureau ter plaatse alle persoonlijke en zakelijke gegevens op, die nodig en gewenst zijn. Het confidentiële karakter van de persoonsgegevens zal strikt worden gehandhaafd. Deze gegevens zullen slechts met verkregen toestemming van de betrokken arts aan eventuele toekomstige werkgevers bekend worden gemaakt. Informaties omtrent ingeschrevenen worden aan particulieren (zowel natuurlijke als rechtspersonen) nimmer verstrekt.

Eventueel bekend geworden gegevens omtrent de salarissen en andere arbeidsvoorwaarden van tot stand gekomen plaatsingen door het Gewestelijk Arbeidsbureau zullen in de voorgeschreven bemiddelingsadministratie niet worden opgenomen. Wanneer het vooruitzicht mocht bestaan, dat plaatsingen tot stand zouden komen tegen salarissen of verdere arbeidsvoorwaarden die in ongunstige zin afwijken van hetgeen door of vanwege de Maatschappij als geldende norm wordt beschouwd, zal de betrokken arts hierop bij informatie worden gewezen.

(De uitvoerige bekendmaking omtrent de arbeidsbemiddeling is verschenen in *Medisch Contact*).

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; ter bespoediging van plaatsing behoudt de Redactie zich het recht voor, de stukken te bekorten).

DE WERKINGSWIJZE DER ORALE ANTI-DIABETICA

In zijn klinische les zegt Prof. GAARENSTROOM (1962) op bl. 413, dat tolbutamide „even goed werkt als carbutamide en bovendien nog een lange werkingsduur bleek te hebben . . . Omtrent een nieuw produkt metahexamide, te beschouwen als afgeleid van tolbutamide, heeft men thans nog niet genoeg ervaring”.

De meeste berichten zeggen, dat tolbutamide een korte werkingsduur heeft, en dat het minder sterk werkt dan carbutamide. In de Verenigde Staten wordt metahexamide sinds meer dan twee jaar niet meer verkocht, omdat het toxisch is. Er hebben zich bij de eerste duizend behandelde patiënten twaalf gevallen van icterus voorgedaan.

De auteur gebruikt het woord „diguanine”, voor fenformine = DBI. In feite is deze stof een biguanide (of diguanide). Fenformine heeft haast geen moleculaire verwantschap met guanidinen, zoals Synthaline; en tot nu toe is er geen bericht van cellulair toxiciteit, veroorzaakt door fenformine.

Op bl. 414 zegt de auteur dat het niet gemakkelijk is, na toediening van tolbutamide een effect van de vrijgemaakte insuline te vinden. Dat is wel waar, maar met de uiterst gevoelige methode van BERSON en YALOW is dit wél te meten. In feite wordt de insuline zélf gemeten, en niet zijn effect alleen, zoals vroeger met het rattediafragma (of epididymal fat pad) werd gedaan.

In zijn laatste alinea schrijft de atueur dat het onbekend is, hoe de insuline losgemaakt wordt door sulfonylureumverbindingen. Recente publikaties hebben verklaard, althans op cellulair niveau, hoe de insuline-korreltjes losgemaakt worden en in de capillaire ruimten komen. De korreltjes, ingesloten door een membraan, migreren tot de oppervlakkige

celmembraan, en daar gaan de twee membranen samen. Daarna barsten de membranen en vloeit het korreltje van de cel uit, tot in de capillaire ruimten. Op elektro-microfoto's is dit zeer duidelijk te zien.

Het is best mogelijk dat de verschillende punten waarover ik opmerkingen heb gemaakt, te maken hebben met de mogelijkheid dat de desbetreffende klinische les geschreven is voordat de nieuwe feiten bekend waren. Het is ook mogelijk, dat er een verschil in training en inzicht bestaat tussen artsen in verschillende gebieden; zo wordt carbutamide in de Verenigde Staten beschouwd als te toxisch, terwijl hetzelfde carbutamide in Duitsland nog steeds wordt gebruikt.

Literatuur: GAARENSTROOM, J. H. (1962) *Ned. T. Geneesk.* 106, 413.

Mount Kisco, N.Y.,
april 1962

MORTON LINDER, M. D.

Tolbutamide werkt korter dan carbutamide. Mijn mededeling, dat eerstgenoemde stof een langere werkingsduur zou hebben, berustte op een vergissing. Het feit dat metahexamide in de Verenigde Staten uit de handel is genomen, was mij onbekend. De berichten over het voorkomen van icterus na behandeling met metahexamide zijn langzamerhand ook tot ons land doorgedrongen. Dit behoeft niet altijd te leiden tot het niet meer gebruiken van het geneesmiddel. Aan een discussie over de chemische kwaliteiten van DBI waag ik mij maar niet. Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van de andere gegevens, die collega LINDER vermeldt.

Groningen, 12 juni 1962

J. H. GAARENSTROOM

BYSSINOSIS

In het artikel van MULLER en VISMANS (1962) komen enige uitspraken voor, die aanleiding geven tot kritiek.

Wij brengen daarbij in herinnering, dat door ROACH en SCHILLING (1960) een hoge graad van correlatie werd gevonden tussen de concentraties van stof in voorspinnerijen en de frequentie van byssinosis in die afdelingen.

Het grote verschil tussen het percentage byssinosisgevallen dat bij het door MULLER en VISMANS verrichte onderzoek van voorspinnerij-arbeiders in Enschede werd gevonden (13,6 pct) en dat in de door SCHILLING (1956) onderzochte groep (61 pct), doet dus in de eerste plaats de vraag rijzen, hoe het met de stofconcentraties gesteld was, waaraan beide groepen onderzocht en blootgesteld waren.

MULLER en VISMANS stellen aan het begin van hun artikel ook, dat hoe stoffiger een bedrijf is, hoe meer byssinosisgevallen men kan aantreffen; zij gaan echter op deze centrale vraag niet verder in, afgezien van een algemene opmerking over de minder goede hygiënische condities in de Engelse textielbedrijven. Wel opperen zij, dat klimaat en lichtverontreiniging in het Engelse katoendistrict factoren zijn, die ten grondslag liggen aan het gevonden verschil in frequentie van byssinosis.

Hoe zou de uitspraak van de schrijvers geluid hebben, indien zij in plaats van het door hen aangehaalde Engelse onderzoek, de gegevens van ROACH en SCHILLING (1960) uit een ander door hen verricht onderzoek als vergelijkingsmaatstaf hadden gebruikt? Tijdens dit onderzoek werd bij slechts 7 pct van de onderzochte voorspinnerij-arbeiders byssinosis vastgesteld.

Bij een nog niet gepubliceerd onderzoek in Engelse en Almelse katoenspinnerijen met vergelijkbare en gecontroleerde milieu-omstandigheden en met een gelijke onderzoeksmethode, bleek het percentage byssinosisgevallen in de beide onderzochte groepen niet significant te verschillen.

Er is derhalve geen enkele reden om aan klimaat en bui-

tenluchtverontreiniging een causale betekenis bij het ontstaan van byssinosis toe te kennen.

Byssinosis ontstaat gewoonlijk na jarenlange expositie aan katoenstof. Over constitutionele of verworven aandoeningen zoals astma en bronchitis, die tot het verkrijgen van byssinosis zouden voorbeschikken, is vrijwel niets bekend. Het is dan ook allerminst bewezen, dat het verrichten van aanstellingskeuringen, die ertoe leiden, dat lijders aan astma en bronchitis niet in de betrokken afdelingen komen, zou hebben bijgedragen tot het lagere percentage byssinosisgevallen in de Enschedese bedrijven zoals door MULLER en VISMANS wordt verondersteld.

Mede in verband met de wijze waarop het byssinosisvraagstuk moet worden aangepakt, zouden wij met nadruk willen stellen, dat de enige aanvaardbare hypothese over het ontstaan van byssinosis nog steeds de blootstelling aan het stof van ruwe katoen is, waarbij wij dan gaarne nog ter discussie laten of de concentratie, de deeltjes-grootte, de chemische samenstelling dan wel de biologische activiteit van het stof als de belangrijkste factor moet worden beschouwd.

De bewering van MULLER en VISMANS, dat er tot nu toe geen objectief verschijnsel bekend is, dat tot de diagnostiek aan de byssinosis bijdraagt, doch dat deze uitsluitend gesteld kan worden op basis van de subjectieve klachten van de patiënt, is bepaald onjuist.

McKerrow e.a. (1958) hebben aangetoond, dat de longfunctie bij byssinosis-lijders kenmerkende veranderingen toont. Met name de daling van het maximum-ademminuutvolume en de stijging van de weerstand in de luchtwegen na expositie aan katoenstof gedurende één werktijd is als specifiek voor deze aandoening te beschouwen, hetgeen wij bij ons onderzoek bevestigd zagen.

Wij vonden verder een significant verschil tussen de indirecte maximum-ademminuutvolumes van voorspinnerijen en ringspinnerij-arbeiders, ook in de jeugdige leeftijdsgroepen.

Wij kunnen de mening van MULLER en VISMANS, dat tussen de groepen arbeiders in deze beide fabrieksafdelingen geen verschil in tiffeneau-waarden zou bestaan dan ook geenszins onderschrijven.

De reden voor dit verschil in conclusie ligt in de opzet van het Enschedese onderzoek, dat naar onze mening geen representatief beeld geeft van de toestand in de betrokken populaties.

Het is namelijk duidelijk, dat — in tegenstelling met de mededeling van de schrijvers dat er aselechte steekproeven uit de fabrieksbevolking werden onderzocht — door de uitsluiting van personen die leden of geleden hadden aan ziekten van longen of circulatieorganen, juist zeer selecte groepen werden verkregen. Bovendien menen wij dat het trekken van conclusies omtrent het al dan niet bestaan van verschillen tussen groepen onderzochten, zonder statistische toetsing van de gegevens niet gerechtvaardigd is.

Tenslotte nog een enkel woord over de door MULLER en VISMANS vermelde toepassing van het geneesmiddel Incidal bij byssinosis. Wij menen tegen het gebruik hiervan buiten het wetenschappelijk verantwoorde experiment ernstig bezwaar te moeten maken, zolang er niet is aangetoond, dat dit middel een causaal-therapeutisch en niet slechts een symptomatisch-maskerend effect heeft. Met name zal het van belang zijn, te weten of het geconstateerde verlies aan ventilatiecapaciteit bij voorspinnerij-arbeiders erdoor wordt opgeheven of althans wordt tegengegaan. Recente onderzoeken van McKerrow e.a. (1962) duiden erop dat dit niet waarschijnlijk is.

Men zou ons kunnen tegenwerpen, dat een symptomatische behandeling in de geneeskunde toch veelvuldig wordt

toegepast. In de arbeidsgeneeskunde heeft men echter met een ander aspect te maken: het toedienen van (goedkope) symptomatische geneesmiddelen zou hier ongetwijfeld de noodzakelijke, doch dure technische maatregelen ter preventie van byssinosis in ernstige mate belemmeren. Hierdoor zou het belangrijkste principe bij de bestrijding van beroepsziekten: het onschadelijk maken van de bron der ziekte, geweld worden aangedaan.

Literatuur: McKERROW, C. B. e.a. (1958) Respiratory function during the day in cotton-workers. *Brit. J. industr. Med.* **15**, 75; (1962) The size of cottondust particles causing byssinosis; an environmental and physiological study. *Brit. J. industr. Med.* **19**, 1. — MULLER, L. en J. B. VISMANS, mede namens E. J. VAN BLOMMESTEIN † (1962) Byssinosis. *Ned. T. Geneesk.* **106**, 421. — ROACH, S. A. en R. S. F. SCHILLING (1960) A clinical and environmental study of byssinosis in the Lancashire cotton-industry. *Brit. J. industr. Med.* **17**, 1.

Almelo, april 1962

D. VAN DEN HOVEN
VAN GENDEREN,
B. LAMMERS,
Y. G. VAN DER VEEN

PSYCHIATRISCHE BEMOEIENIS BIJ ERNSTIG GESTOORDE ZEDELIIKHEIDSDELINQUENTEN

In de klinische les van Prof. CARP (1962) worden „homoseksuele gestoorden” in één adem genoemd met „aanranders met neiging tot wurging e.d.”. Ik zou graag vernemen wat Prof. CARP in dit verband onder „homoseksuele gestoorden” verstaat, zó, dat zij met de andere categorie in de bedoelde alinea op één lijn gesteld kunnen worden.

Literatuur: CARP, E. A. D. E. (1962) *Ned. T. Geneesk.* **106**, 965.

Amsterdam, 4 juni 1962

E. DE WIND

Collega DE WIND zal weten, dat er onder de homoseksuele gestoorden veel ernstige psychopaten zijn, die aanleiding kunnen geven tot ernstige zedelijke delicten. Dit is uiteraard de betekenis geweest van een opsomming, die niet het doel heeft gehad verschillende typen van persoonlijkheden „op één lijn te stellen”.

Leiden, 19 juni 1962

E. A. D. E. CARP

BERICHTEN

BUITENLAND

Wereldberichten

Dodelijke verkeersongelukken. — De Wereldgezondheidsorganisatie te Genève heeft onlangs een boekje uitgegeven, getiteld „Road traffic accidents”. De Verenigde Staten telden in 1951 het miljoenste slachtoffer. Toch droeg dit land niet meer dan 10 pct bij tot de cijfers van „the world's road mortality” sedert de komst van het motorvoertuig in het begin van deze eeuw. Het is voor de belangstellende in het onderwerp van belang te weten dat de cijfers niet steeds vergelijkbaar zijn. De Britse statistiek boekt iemand die binnen 30 dagen na een verkeersongeluk overlijdt, als slachtoffer van een „fatal accident”, maar in België gelden slechts de doden ter plaatse van het ongeluk. Ondanks deze bezwarende rubricering — slechts een derde van het aantal slachtoffers overlijdt ter plaatse — slaat de Britse chauffeur een goed figuur; Engeland staat boven aan de lijst van de grote Europese landen met „the lowest driver death rate per 1000 vehicles”. (*Brit. med. J.* 26 mei, bl. 1460).

Australië

Numerus clausus. — De Eerste Minister deelde mede dat gebrek aan personeel „was one of the most acute factors